

Umwertung aller Werte.

Een verzachtende beschrijving van een aspect van de werkelijkheid noemt men een eufemisme. Het komt regelmatig voor dat de milder uitdrukking de plaats van het oorspronkelijke woord overneemt. Indien eufemistisch taalgebruik te kwader trouw manipulerend is dan kan worden gesproken van misleiding. Nog verder gaat taalverandering die er op gericht is bepaalde gedachten ondenkbaar te maken. In dat geval is het Orwelliaanse woord "newspeak" bruikbaar. Het doel van dit taalgebruik is dat alleen nog (politiek) correcte dingen gezegd en gedacht kunnen worden. Dat wordt mogelijk als de woorden die nodig zijn om politiek onwelgevallige gedachten voort te brengen in de vocabulaire ontbreken.

Tijdens de creatie van "newspeak" voltrekt zich een soort "Umwertung aller Werte". Door te schuiven met de betekenis van woorden en begrippen lost het bestaande beeld van de werkelijkheid op. Er voor in de plaats komen begrippen die een nieuwe (gewenste) werkelijkheid weerspiegelen. In de alchemie noemde men dat "Solve et coagula."

"War is peace. Freedom is slavery. Ignorance is strength."
George Orwell

Het gebruik van "Newspeak" heeft zich tijdens de aanloop tot de kredietcrisis en vooral ook daarna als bijzonder werkzaam bewezen. Een paar voorbeelden komen hierna aan bod.

Schuld heet nu welvaart

Vanaf de tweede helft van de tachtiger jaren werd de consument, vooral in de Angelsaksische wereld, ertoe gebracht te denken dat omzetten van schulden in consumptieve bestedingen definitief welvaartsverhogend zou werken. Een daarmee samenhangend staaltje toegepaste "newspeak uit de Reaganomics" was de leer dat belastingverlaging en verhoging van de (consumptieve) overheidsuitgaven (defensie) zouden leiden tot een duurzaam evenwichtige overheidsbegroting. In die periode is de basis gelegd voor de onevenwichtigheden die de wereld thans parten spelen. Internalisering van deze "newspeak" leidde ertoe dat men de (schulden)crisis nu met nieuwe en grotere schulden probeert te bestrijden.

Stagnatie heet nu herstel

Toen in 2007 het subprime-drama zich begon te voltrekken werd de bevolking voorgespiegeld dat er geen sprake zou zijn van een kredietcrisis. Dezelfde deskundigen meldden in 2008 dat de wereld economie een kleine dip zou laten zien. Zij overtuigden toen menigeen ervan dat er fundamenteel met de reële economie en het monetaire systeem niets aan de hand was. Deze publicitaire "tranquillizers" melden nu dat er sprake is van herstel omdat de economische neergang vertraagt (sic).

Ondertussen lopen zowel de gemanipuleerde als de echte werkloosheidscijfers parallel, zij het met een flinke marge ertussen, snel op. De werkgelegenheid is een "lagging" (achterlopende) indicator. Als men daaraan niets kan zien dan mag, volgens genoemde deskundigen, daaruit niet de conclusie worden getrokken, dat het herstel uitblijft.

Onrealistisch heet nu visionair

Nassim Talib, één van de mensen die de crisis wél hebben zien aankomen, kan in het visionaire wereldbeeld van de officiële instanties niet mee gaan. Hij stelt dat de fundamenten van het financiële systeem thans minstens even rot zijn als in 2007. Dat is volgens hem vooral te wijten aan centrale banken en overheden die opgetreden zijn als waterdragers voor enkele grootbanken.

Zijn, nog steeds geldige, diagnose wijst op drie oorzaken voor de (ernst van de) crisis. De belangrijkste elementen ervan zijn:

- er was sprake van een cumulatie van risico omdat de werkelijkheid die door de financiële innovaties was ontstaan niet werd begrepen;
- met verborgen risico in de nieuwe producten (b.v. door derivaten "over the counter" te verhandelen) werd op geen enkele manier rekening gehouden en
- er was onvoldoende aandacht voor de onderlinge afhankelijkheden tussen te grote financiële instellingen.

Van die genoemde oorzaken is er tot op heden geen enkele bestreden laat staan geëlimineerd; de meesten zijn nu prominenter dan voorheen aanwezig. Ze zijn dus eigenlijk gevaarlijker geworden, immers:

- de schulden zijn nagenoeg onveranderd alleen het risico is in de richting van overheden, dus belastingbetalers, verschoven;
- de systeembanken, die al te groot waren om ineen te storten zijn, zeker in de VS, nog veel groter en machtiger geworden;
- de interdependenties tussen die grootbanken zijn als gevolg daarvan nog minder ontwarbaar dan voorheen;
- de werkloosheid beloopt nu, dat is een extra probleem, meer dan 20% van de beroepsbevolking (in de VS).

In september 2009 rapporteerde de BIS (Bank of International Settlements, dit is de bank van de centrale banken) dat de weer groeiende massa derivaten een majeur systeemrisico betekenen. Vooral het feit dat grote spelers zoveel "exposure" hebben dat zelfs relatief lichte schokken niet kunnen worden opgevangen, was een punt van grote zorg. Hierbij zij aangetekend dat de BIS, in tegenstelling tot vele centrale banken, wel op tijd voor het ontstaan en de gevolgen van de subprime crisis had gewaarschuwd.

Het vergt inderdaad een "visionair" om in de bovenstaande opsomming iets positiefs te ontdekken.

Verdoven heet nu stimuleren

De vroegere "chief economist" van de BIS, William White, heeft te kennen gegeven dat de stimuleringsmaatregelen van overheden de pijn tijdelijk verzachten maar op den duur uitbreiding van de crisis eerder bevorderen dan belemmeren.

De onderliggende onevenwichtigheden in de internationale handel zijn niet verdwenen. Een groot aantal retailbanken is gereduceerd tot slaapwandelaars. Er is mede daarom een reëel gevaar dat de stimuleringsgelden via oplopende prijzen van b.v. aandelen en grondstoffen, hun weg in de economie zullen vinden. Een nieuwe bubble ontstaat dan gemakkelijk.

De stimuleringsmaatregelen veroorzaken bovendien wereldwijd begrotingstekorten die de maat van de hanteerbaarheid zullen gaan overstijgen. Omdat het geld voor de stimuleringplannen niet kan worden opgebracht door burgers of bedrijven moet er geld gedrukt of geleend worden. Zowel nieuw geld als leningen zijn aan de andere kant van de balans per saldo gewoon schulden. De verdeling- en de betaalbaarheid van die schulden zullen in de nabije toekomst bepalend zijn voor de verhouding tussen de verschillende valuta's. Onverwachte knaleffecten zijn niet uit te sluiten.

Enkele daaruit voortkomende nieuwe uitingen van "newspeak" zouden derhalve kunnen worden:

*"Dollarzwakte heet nu monetaire hervorming."
"Inflatie heet nu schuldherwaarding."
"Plunderen heet nu geldscheppen."*